

Aan de gemeenteraad

Datum : 30 september 2025
Zaaknummer : 4718983
Contactpersoon : Gea Wissels
Telefoonnummer : 026-3775850

Onderwerp: Ontwerp omgevingsplanwijziging 'thema bodem' en Arnhem stopt met gebruik van staalslakken

Geachte voorzitter en leden,

Wij stellen u voor kennis te nemen van het besluit om de Ontwerp omgevingsplanwijziging 'thema bodem' ter inzage te leggen. Daarnaast stoppen wij als gemeente met het gebruik van bouwstoffen waarin staalslakken zitten en nemen we aanvullende maatregelen om risico's te beperken.

Inleiding

De bodem in Arnhem is niet overal even schoon. Dit komt door het lange gebruik van de bodem (in oude stadsdelen) of door verontreiniging door industrie. Bij nieuwbouw van woningen of verandering in gebruik is het belangrijk om na te gaan of de kwaliteit van de bodem past bij de nieuwe functie. Ook bij graven, bijvoorbeeld bij aanleggen van leidingen, is het belangrijk dat er geen verontreinigde grond terecht komt op plekken met een schone bodem. Deze activiteiten moesten daarom tot voor kort voldoen (en getoetst worden) aan bodemwetgeving (Wbb) en onze Arnhemse beleidsregels. Inmiddels is de wetgeving voor bodem ondergebracht in de Omgevingswet en moet het lokale, gemeentelijke bodembeleid verwerkt worden in het omgevingsplan.

De laatste jaren is er ook meer aandacht voor 'nieuwe' bodemverontreiniging. Zo zijn staalslakken veelvuldig in het nieuws geweest, omdat door verkeerde toepassing gezondheidsklachten en milieuschade optraden.

De wijziging van het omgevingsplan voor het thema bodem biedt gelegenheid om ons bestaande bodembeleid te actualiseren en in te spelen op nieuwe inzichten, zoals op het gebruik van staalslakken.

Omdat staalslakken ook in Arnhem in het verleden (en ook nu) veel zijn toegepast en we ons zorgen maken over de effecten op de gezondheid van mens, dier, de natuur en het milieu, nemen we per direct een aantal maatregelen om risico's zoveel mogelijk te beperken.

Gemeente gebruikt geen staalslakken meer en neemt aanvullende maatregelen

Staalslakken kunnen risico's opleveren voor de gezondheid en voor het milieu, met name als ze verkeerd worden toegepast. Daarom heeft het Rijk het gebruik van staalslakken deels verboden via een tijdelijke noodregeling. Mengsels met kleinere hoeveelheden staalslak (minder dan 20%) vallen hier echter niet onder en mogen vrij worden toegepast. Dit is de categorie die ook in Arnhem is en wordt gebruikt voor de aanleg van paden en wegen.

De zorgen die er zijn over het gebruik van staalslakken en de effecten op gezondheid en milieu, worden gedeeld door toezichthouders van de omgevingsdienst. Zij zien dat risicovolle bouwstoffen zoals staalslakken en staalslakmengsels, vaak niet op de goede manier worden toegepast.

Daarom is in het omgevingsplan een meldplicht opgenomen voor staalslakmengsels en andere risicovolle bouwstoffen. Dit is vooralsnog voldoende om de risico's te beperken. Risico's treden met name op bij verkeerde toepassing. Door de meldplicht weten we wie waar staalslakmengsels toepast en is een controlebezoek (en zo nodig correctie) mogelijk.

Omdat er in het verleden geen meldplicht was, zijn eerdere toepassingen niet geregistreerd. Daarom onderzoeken we nu wáár staalslakken (in Arnhem) al eerder zijn aangebracht op of in de bodem, of ze goed zijn toegepast en of ze op gevoelige plaatsen zoals speeltuinen zijn gebruikt. Als het nodig is laten we het weghalen of alsnog op de goede manier aanbrengen.

Tegelijkertijd onderzoeken we of op termijn een vergunningplicht of verbod in het omgevingsplan beter aansluit bij de milieurisico's van het gebruik van staalslakken en andere risico-bouwstoffen. De regeling van het Rijk is namelijk tijdelijk.

Hierbij volgen we de ontwikkelingen hierover op Rijksniveau en zijn we in gesprek met omgevingsdiensten en andere gemeentes zoals Den Haag en Beverwijk, die ook de beweging richting een staalslakverbod hebben ingezet. Ook wegen we de resultaten mee van het bovengenoemd onderzoek naar de staalslaklocaties in Arnhem.

We hebben als gemeente echter ook een rol als opdrachtgever, en kunnen in die hoedanigheid vast een stap verderzetten. Vanwege onze zorgen over gezondheid en milieu, stoppen we met het gebruik van bouwstoffen met staalslakken, in de openbare ruimte (o.a. paden, wegen) en in toepassingen op andere plekken waarvoor gemeente opdrachtgever is. Dit doen we per direct voor nieuw te verlenen opdrachten. Zo voorkomen we eventuele risico's en kunnen we ons beraden op maatregelen die we kunnen nemen in onze bestuursrechtelijke/regelgevende rol, zoals het opnemen van regelgeving via het omgevingsplan.

Ontwerp omgevingsplanwijziging 'thema bodem'

In het door uw raad vastgestelde 'Plan van Aanpak omgevingsplan Arnhem' is vastgelegd dat we het omgevingsplan stap voor stap gaan opbouwen door steeds nieuwe thema's toe te voegen. In deze

Datum : 30 september 2025
Zaaknummer : 4718983
Pagina : 3

ontwerp omgevingsplanwijziging voegen we het thema bodem toe. In deze toevoeging vertalen we het Arnhemse bodembeleid naar juridische regels waaraan getoetst moet worden bij activiteiten als het bouwen van woningen of het graven in de bodem voor aanleg van kabels en leidingen. De regels zorgen ervoor dat de kwaliteit van de bodem niet achteruitgaat en waar mogelijk verbeterd.

Bodem in het omgevingsplan

Met de thematische wijziging voor bodem sluiten we zoveel mogelijk aan bij het huidige bodembeleid. Er is een aantal wijzigingen doorgevoerd:

- We voegen de bodemfunctieklasse Stedelijk Wonen toe, om onnodige verplaatsing van grond te voorkomen. In wijken met een van oudsher lagere bodemkwaliteit is het bij de aanleg van nieuwe woonbuurten niet meer nodig om de bovengrond te vervangen om deze licht te verbeteren. De positieve effecten van een iets schonere bovengrond wegen niet op tegen de kosten en negatieve effecten van het elders ontgraven en aanvoeren van schone grond. Uitstoot van uitlaatgassen en extra verkeersbewegingen zorgen dan eerder voor een netto negatief effect. De lagere bodemkwaliteit is alleen toegestaan in openbaar gebied dat niet wordt gebruikt voor het verbouwen van voedsel of als kinderspeelplaats. Zo blijft de bescherming van de gezondheid gewaarborgd.
- We staan minder bijmenging van puin toe in grond die wordt opgebracht in de natuur-, landbouw- en woongebieden. Hiermee zorgen we voor een schonere bodem. In natuur-, landbouw- en woongebieden mag maximaal 5% bijmenging zitten, in plaats van de landelijk toegestane 20% (die we voor 'industrie' wel hanteren). Mogelijk vermindert deze regel ook de overige bijmengingen (zoals plastic), die volgens de landelijke regelgeving 'beperkt' aanwezig mogen zijn, naar een nog lager percentage.
- We voegen meldplichten toe voor het toepassen van de volgende bouwstoffen: metaalslakken¹, immobilisaten², bodemassen³, speciaal recycling granulaat⁴, stabilisaat⁵ en thermisch gereinigde grond⁶. Metaal/staalslakken zijn eerder in deze brief besproken. De andere genoemde bouwstoffen kunnen bij onjuiste toepassing op de bodem echter ook risico's opleveren. Door het instellen van een meldplicht kunnen we de toepassing van al deze bouwstoffen beter monitoren. Zo houden we zicht op waar, hoe en door wie dit wordt toegepast.

¹ Metaalslakken, waaronder staalslakken, zijn steenachtige restproducten van metaalindustrie, zoals de productie van staal, die wereldwijd worden gebruikt als secundaire bouwstof in wegen, dijken en geluidswallen.

² Immobilisaat is een vormgegeven bouwstof die onder andere bestaat uit diverse minerale (*steenachtige*) afvalstoffen. Door toevoeging van een bindmiddel en water hardt het uit tot een betonachtige bouwstof, die vooral wordt gebruikt als funderingsmateriaal onder gebouwen en wegen.

³ Bodemas is de as die achterblijft op de bodem van de ketel in een verbrandingsinstallatie.

⁴ Speciaal recycling granulaat is een granulaat of een gebonden granulaat dat voortkomt uit het bewerken van gemengde steenachtige afvalstoffen.

⁵ Stabilisaat is de toevoeging van bindmiddelen aan de bodem. Bindmiddelen die gebruikt worden zijn bijvoorbeeld ongebluste kalk, waterglas en cement.

⁶ Thermisch gereinigde grond is grond die is gereinigd door het te verhitten.

Datum : 30 september 2025
Zaaknummer : 4718983
Pagina : 4

Communicatie

Het besluit om te stoppen met staalslakken wordt doorgevoerd in gemeentelijke opdrachten.

De omgevingsplanwijziging is in samenwerking met de Omgevingsdienst Regio Arnhem tot stand gekomen. Er heeft daarnaast vooroverleg plaatsgevonden met verschillende partners, waaronder de provincie, Waterschap Rijn en IJssel, Waterschap Rivierenland, Rijkswaterstaat, Gelders Ondergrond Overleg, Veiligheidsregio Gelderland Midden en Vitens. Naar aanleiding van de reacties is het wijzigingsbesluit op beperkte onderdelen aangepast.

Er is een vooraankondiging (kennisgeving) gepubliceerd in het gemeentebblad, zodat geïnteresseerden op de hoogte zijn gebracht, en met vragen en opmerkingen contact kunnen opnemen met de gemeente. Het omgevingsplanwijzigingsbesluit zal worden gepubliceerd in het digitale gemeentebblad. Iedereen kan in een periode van zes weken reageren op het omgevingsplan.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

J.H. de Baas

A. Marcouch

Bijlagen

- Ontwerp omgevingsplanwijziging bodem – casco omgevingsplanregels
- Ontwerp omgevingsplanwijziging bodem – artikelgewijze toelichting